

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 25.10.2011
KOM(2011) 682 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Initiativ för socialt företagande

**Skapa förutsättningar för att främja sociala företag inom ramen för social ekonomi och
innovation**

{SEK(2011) 1278 slutlig}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
1. BAKGRUND TILL KOMMISSIONENS INITIATIV.....	2
2. SOCIALA FÖRETAG: AKTÖRER SOM SKULLE KUNNA TA MER PLATS PÅ DEN INRE MARKNADEN	5
3. EN HANDLINGSPLAN FÖR ATT STÖDJA DET SOCIALA FÖRETAGANDET I EUROPA.....	6
3.1. Förbättra tillgången till finansiering.....	6
3.1.1. Underlätta tillgången till privat finansiering.	6
3.1.2. Utnyttjande av EU-fonder	7
3.2. Förbättra synligheten för det sociala företagandet	8
3.2.1. Utveckla verktyg för att öka kännedomen om sektorn och göra det sociala företagandet mer synligt.....	8
3.2.2. Stärka förvaltningskapaciteten, professionalismen och bildandet av nätverk för sociala företagare	9
3.3. Förbättra de rättsliga ramarna.....	9
3.3.1. Utveckla särskilda europeiskt anpassade organisationsformer som skulle kunna utnyttjas för socialt företagande i Europa.....	9
3.3.2. Offentlig upphandling	10
3.3.3. Statligt stöd.....	10
4. BORTOM HANDLINGSPLANEN: ANDRA IDÉER ATT DISKUTERA	11
5. SLUTSATS	12

1. BAKGRUND TILL KOMMISSIONENS INITIATIV

Den inre marknaden behöver en ny inkluderande tillväxt, med sysselsättning för alla som mål. Européernas växande efterfrågan bör därför följas upp med insatser för att se till att deras arbete, deras konsumtion, deras sparande och deras investeringar lämnar ett avtryck och går i mer ”etisk” och ”social” riktning.

För att främja den ”verkligt konkurrenskraftiga sociala marknadsekonomin” har kommissionen gjort den sociala ekonomin och social innovation till centrala inslag både i den territoriella sammanhållningen och i sökandet efter nya lösningar på samhällsproblem, framför allt kampen mot fattigdom och utestängning, i sin Europa 2020-strategi¹, i flaggskeppsinitiativet ”innovationsunionen”², i den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning³ och i ”inremarknadsakten”⁴.

Det offentliga samrådet inför inremarknadsakten⁵ visade att det fanns ett stort intresse för förmågan hos sociala företag och den sociala ekonomin i allmänhet att komma med innovativa svar på de aktuella ekonomiska och sociala utmaningarna genom att erbjuda varaktiga arbetstillfällen som knappast kan utlokaliseras och utveckla social integration, bättre sociala tjänster på lokal nivå, territoriell sammanhållning osv.

Ett socialt företag är en aktör inom den sociala ekonomin, vars främsta mål är att skapa sociala effekter snarare än att skapa vinst för sina ägare eller partner. Det är verksamt på en marknad och tillhandahåller varor och tjänster på grundval av företaggaranda och på innovativa sätt, och använder främst överskottet på vinsten för sociala ändamål. Ett socialt företag förvaltas på ett öppet och ansvarsfullt sätt, bland annat genom att knyta anställda, kunder och övriga berörda parter till sin ekonomiska verksamhet⁶.

Med ”sociala företag” menar kommissionen alltså företag⁷

- för vilka det sociala eller samhälleliga syftet av gemensamt intresse är motivet för den kommersiella verksamheten, vilket ofta tar sig uttryck i en hög grad av social innovation,
- vars vinster till större delen återinvesteras i förverkligandet av detta sociala syfte, och
- vars organisation eller ägandesystem återspeglar uppdraget och utgår från principer om demokrati, medbestämmande eller social rättvisa⁸.

Det kan alltså handla om

¹ Europa 2020 – En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla, KOM(2010)2020.

² Meddelandet *Innovationsunionen*, KOM(2010) 546 slutlig, 6.10.2010.

³ Meddelandet *Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning: en europeisk ram för social och territoriell sammanhållning*, KOM(2010) 758 slutlig, 16.12.2010.

⁴ *Inremarknadsakten – Tolv åtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för inre marknaden*, KOM(2011) 206 slutlig, 13.4.2011.

⁵ http://ec.europa.eu/internal_market/smact/consultations/2011/debate/index_en.htm

⁶ I detta meddelande motsvarar det engelska uttrycket *Social Business* och *Social Enterprise* uttrycket socialt företag.

⁷ Enligt bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och i EU-domstolens rättspraxis.

⁸ Till exempel med minskad lönespridning.

- företag som tillhandahåller sociala tjänster och/eller varor eller tjänster avsedda för en utsatt målgrupp (tillgång till bostäder, tillgång till omsorg, stöd till äldre eller funktionshindrade, integration av utsatta grupper, barnpassning, tillträde till arbete och utbildning, försörjningsstöd osv.), och/eller
- företag där varu- eller tjänsteproduktionen har ett socialt syfte (social integration och integration på arbetsmarknaden genom tillgång till arbete för personer som är missgynnade främst på grund av bristfälliga kvalifikationer eller sociala eller yrkesmässiga svårigheter som leder till utestängning och marginalisering) men vars verksamhet kan avse varor eller tjänster som inte har social karaktär.

Den sociala ekonomin sysselsätter mer än 11 miljoner arbetstagare i EU, vilket motsvarar 6 % av den totala sysselsättningen.⁹ Här finns både enheter med särskilda organisationsformer (kooperativ, stiftelser, föreningar, ömsesidiga företag), varav många även är sociala företag då de uppfyller de egenskaper som nämns ovan, och sociala företag som drivs som traditionella privata eller publika aktieföretag. Den sociala ekonomins specifika organisationsformer lämpar sig särskilt för sociala företag eftersom deras styrelsesätt främjar medbestämmande och öppenhet.

I en undersökning från 2009¹⁰ uppskattas andelen av den yrkesverksamma befolkningen som ägnar sig åt socialt företagande¹¹ till 4,1 % i Belgien, 7,5 % i Finland, 3,1 % i Frankrike, 3,3 % i Italien, 5,4 % i Slovenien och 5,7 % i Storbritannien. Omkring en fjärdedel av alla företag som bildas i Europa skulle därmed vara sociala företag. I Belgien, Finland och Frankrike är motsvarande siffra en tredjedel.¹² Dessa företag är ofta mer produktiva och konkurrenskraftiga än man tror. Det beror på det mycket stora personliga engagemanget hos de anställda och på de bättre arbetsförhållanden som företagen erbjuder.¹³

I och med att de sociala företagen med hjälp av social innovation tillgodoser ouppfyllda sociala behov bidrar de alltså till en smart tillväxt. Genom att ta hänsyn till miljöeffekterna och sin långsiktiga vision skapar de en hållbar tillväxt. Genom att betona det mänskliga och den sociala sammanhållningen står de i centrum för en tillväxt för alla. Motivet för deras verksamhet är med andra ord att få till stånd sociala och ekonomiska förändringar som bidrar till målen för Europa 2020-strategin. Detta meddelande är ett led

⁹ CIRIEC: *The Social Economy in the European Union*, s. 48.

¹⁰ Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. and Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*.
http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports.

¹¹ Definieras här som "en verksamhet med ett syfte som är socialt, miljömässigt eller av allmänt intresse. Detta kan innefatta tillhandahållande av tjänster eller utbildning till socialt missgynnade eller funktionshindrade personer, användning av vinsterna för sociala ändamål, organisation av grupper för ömsesidigt stöd för verksamhet av allmänt intresse" osv. Ibid. s. 44.

¹² Terjesen, S., Lepoutre, J., Justo, R. and Bosma, N. 2011. *Global Entrepreneurship Monitor Report on Social Entrepreneurship*.
http://www.gemconsortium.org/about.aspx?page=pub_gem_special_topic_reports.

¹³ I Frankrike är t.ex. sjukskrivningarna mycket färre i sociala företag än i samtliga företag: 5,5 % jämfört med 22 % – *Absence au travail pour des raisons de santé dans l'économie sociale*, Chorum, april 2011, <http://www.cides.chorum.fr>

i det främjande och värdesättande av social innovation som inleddes 2009 av kommissionens ordförande José Manuel Barroso.¹⁴

På grund av de olika faktorer som utmärker de sociala företagen ger de i de flesta fall uttryck för ett mycket stort socialt och miljömässigt ansvar. Initiativet för socialt företagande kompletterar kommissionens meddelande om företagens sociala ansvar, antaget samma dag¹⁵, som kommer att göra det möjligt för dem att bättre ta tillvara sitt samhällseliga mervärde.

Några exempel på europeiska sociala företag:

I Italien erbjuder en vårdcentral specialiserad hjälp på hög nivå, även kulturell medling, framför allt i områden med bristfälliga offentliga tjänster, med särskild tonvikt på personer som befinner sig i en utsatt socioekonomisk situation (t.ex. invandrare).

I Rumänien arbetar ett företag med fem anställda och fem volontärer sedan 1996 med att tillhandahålla kulturella tjänster på rumänska till blinda, genom att anpassa medierna (framför allt talböcker och syntolkade filmer) för en målgrupp på uppskattningsvis 90 000 personer.

I Frankrike införde ett företag 2004 en innovativ metod för bilvävt med biologiskt nedbrytbara produkter och utan vatten, med hjälp av okvalificerad eller marginaliserad personal i syfte att återintegrera dem på arbetsmarknaden.

I Ungern bildade en stiftelse en restaurang som anställer funktionshindrade (40 anställda), ger dem utbildning och erbjuder en barnpassningstjänst för att säkra övergången till varaktig anställning.

I Nederländerna lär ett företag ut läsning med hjälp av innovativa digitala verktyg och en metod grundad på lek. Metoden är särskilt anpassad för hyperaktiva eller autistiska barn, men även för analfabeter och invandrare.

I Polen anställer ett socialt kooperativ bestående av två föreningar långtidsarbetslösa och funktionshindrade och erbjuder en rad tjänster på marknaden: restaurang- och cateringtjänster, mindre bygg- och hantverksarbeten och utbildning för integration på arbetsmarknaden av missgynnade personer.

Kommissionen har inte för avsikt att närma sig denna mångskiftande sektor genom en normativ definition som ska gälla för alla och utmynnar i en tvångströja av regler. Den föreslår en beskrivning som bygger på principer som är gemensamma för de flesta medlemsstater. Tanken är att man ska respektera medlemsstaternas olika politiska, ekonomiska och sociala val och de sociala företagarnas innovationskapacitet.

Därför kommer kommissionen inte att anta en mer exakt definition annat än om olika regleringsåtgärder eller initiativ kräver ett förtydligande av tillämpningsområdet. Detta kommer då att ske i nära samarbete med företrädarna inom sektorn.

¹⁴ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union*, Rådgivarbyrån för Europapolitik (BEPA), Europeiska kommissionen, juli 2010, s. 11 och 109.

¹⁵ KOM(2011) 681 slutlig.

Kommissionen är angelägen om att stödja de sociala företagens utveckling och med utgångspunkt i deras erfarenheter dra slutsatser gällande stödet till ekonomin som helhet. Kommissionen har två målsättningar i detta meddelande:

- Att lägga fram en kortsiktig handlingsplan för att stödja utvecklingen för de sociala företagen, som är nyckelaktörer i den sociala ekonomin och för social innovation.
- Att få till stånd en debatt om möjliga alternativ på lång/medellång sikt.

2. SOCIALA FÖRETAG: AKTÖRER SOM SKULLE KUNNA TA MER PLATS PÅ DEN INRE MARKNADEN

Tillväxt- och spridningspotentialen för de sociala företagens modell på den inre marknaden är fortfarande underutnyttjad. De stöter dock på hinder som identifierats i flera rapporter¹⁶, senast av BPA i mitten av 2010¹⁷.

De möter ofta samma utmaningar som vilket litet eller medelstort företag som helst och kan alltså dra fördel av initiativen inom ramen för småföretagsakten (Small Business Act) för Europa¹⁸. Men de möter också svårigheter som är specifika just för dem.

De sociala företagen måste kunna dra nytta av den inre marknadens fördelar på samma sätt som andra företag. Detta gäller naturligtvis de större strukturerna, som kanske vill utvecklas över hela kontinenten eller bara över gränserna. Men de små sociala företagen som för det mesta är lokalt förankrade berörs direkt av den inre marknadens regler t.ex. när det gäller banklagstiftningen, tillträdet till strukturfonderna eller genomförandet av regler för offentlig upphandling.

De sociala företagen har framför allt svårt att hitta **finansiering**. Finansieringsbehoven varierar beroende på utvecklingsskede (stöd för idéer, utveckling av pilotprojekt eller prototyper, utveckling i stor skala). Kraven på fördelning av vinsterna eller anställning av utsatta arbetstagare ger ofta fordringsägare eller potentiella investerare uppfattningen att de sociala företagen är mer riskabla och mindre lönsamma än andra företag. De sociala företagen har större problem med marknadsbrister (fragmentering, avsaknad av Europaomfattande låneplattformar osv.) än andra företag. Detta innebär att investerarna är dåligt upplysta om de reella sociala effekterna av vissa solidariska investeringsfonder. Tillgången till offentliga medel hindras t.ex. fortfarande av alltför stränga eller byråkratiska regler. De sociala företagen kan därför ha svårt att få tillgång till strukturfonderna, t.ex. om förvaltningsmyndigheterna bara finansierar projekt som löper över kortare perioder. På både nationell och europeisk nivå innebär programångfalden att programmen blir svårtillgängliga för mindre strukturer.

Denna företeelse förstärks av det **svaga erkännandet** för det sociala företagandet. Bristen på sammankoppling mellan aktörer i olika regioner eller olika länder hindrar spridning av bra metoder, bildande av partnerskap och upptäckt av nya marknader. Det

¹⁶ *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe*, Austrian Institute for SME Research and TSE Entre, Turku School of Economics, Finland Wien, juni 2007, rapport genomförd för Europeiska kommissionen.

¹⁷ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union*, Bureau des Conseillers Politiques (BEPA), Europeiska kommissionen, juli 2010.

¹⁸ Översyn av småföretagsakten (Small Business Act) för Europa, KOM(2011) 78 slutlig.

sociala företagandet är fortfarande undervärderat i de europeiska utbildningssystemen, trots att en starkt trovärdighet förutsätter att det integreras i grund- och vidareutbildning. En ökande mängd unga högskoleutbildade väljer att engagera sig inom det sociala företagandet, men på grund av dåliga kunskaper är denna typ av erfarenheter inte tillräckligt högt värderad inom den traditionella företagsvärlden. Detta fenomen förstärks av de många olika definitioner som förekommer i Europa, vilket förklarar de tillgängliga uppgifternas heterogena karaktär. Konceptet har inte alltid definierats och i de fall en definition faktiskt finns avser den inte exakt samma förhållanden från ett land till ett annat. Uppgifterna är ofta föråldrade och splittrade och har inte harmoniserats, vilket försvårar anpassningen och samordningen av den offentliga politiken.

Det är därför inte förvånande att **lagstiftningen** på EU-nivå och nationell nivå inte alltid tar tillräcklig hänsyn till de sociala företagens särdrag i synnerhet när vad gäller regler för offentlig upphandling eller befintliga organisationsformer. Det gör det svårare att locka till sig investerare och få tillgång till stöd eller offentliga kontrakt, och företagen tvingas ibland använda sig av komplicerade juridiska upplägg. Det händer därför att sociala företag som inte har en föreningsstruktur inte kan utnyttja de möjligheter som de offentliga myndigheterna erbjuder föreningar.

3. EN HANDLINGSPLAN FÖR ATT STÖDJA DET SOCIALA FÖRETAGANDET I EUROPA

För att möta dessa utmaningar håller EU och internationella organisationer redan på att utforma en övergripande politik för den sociala ekonomin, och målinriktade program för att stödja sociala företag och social innovation. I ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar, som offentliggörs samtidigt med detta meddelande, redogörs på ett överskådligt sätt för alla befintliga åtgärder och för vissa erfarenheter från andra länder som kan tjäna som inspiration för EU.

Därutöver förslår kommissionen, för att ge de sociala företagen möjlighet att utnyttja hela sin potential, en handlingsplan som är ett led i det allmänna stödet för social innovation och kommer att underlätta införandet av en anpassad struktur, i nära partnerskap med sektorns aktörer och medlemsstaterna.

Kommissionen föreslår således elva nyckelåtgärder som kommer att inledas före utgången av 2012.

3.1. Förbättra tillgången till finansiering

3.1.1. Underlätta tillgången till privat finansiering.

Kommissionen anser att de sociala företagens finansieringssystem är underutvecklat i jämförelse med det som andra företag har tillgång till.

Allt fler investerare vill emellertid koppla sociala eller miljömässiga resultat till sin legitima strävan att få avkastning på investeringarna, samtidigt som man främjar långsiktiga målsättningar av allmänt intresse.

Vid sidan av socialt ansvarsfulla investeringar, som är föremål för förslag i meddelandet om företagens sociala ansvar¹⁹, skulle ett europeiskt instrument som stöder finansiering

¹⁹ KOM(2011) 681 slutlig.

av sociala företag stimulera privata och offentliga aktörer att investera mer i dessa företag, genom ägarandelar eller lån.

En särskild rättslig ram som möjliggör sådana investeringsverktyg på europeisk nivå skulle vara önskvärd.

Vidare välkomnar kommissionen att Europeiska investeringsfonden²⁰ undersöker möjligheten att i början av 2012 införa en tjänst för ”egna medel” (ESIEF²¹), avsedd för investeringar i fonder som syftar till att åstadkomma en social effekt. Denna pilotåtgärd skulle kunna användas för att förbereda det nya europeiska finansiella instrument som kommissionen föreslog den 6 oktober 2011 (nyckelåtgärd nr 3).

Tillgång till kredit är för många sociala företag en förutsättning för att de ska kunna bildas och utvecklas. Men eftersom kännedomen om dem är dålig eller de betraktas som mer riskabla har de ännu större svårigheter än små och medelstora företag att skaffa de medel som behövs.

Kommissionen konstaterar också att de två lagstiftningsområdena i meddelandet från 2007 om främjande av mikrokrediter²² (förbättra de rättsliga och institutionella ramarna och förbättra förutsättningarna för företagande) inte utvecklats tillräckligt på nationell nivå.

Nyckelåtgärd 1.

- Som anges i inremarknadsakten, **före utgången av 2011 föreslå ett europeiskt regleringsram för solidariska investeringsfonder för att underlätta de sociala företagens tillgång till finansmarknaderna**, med beaktande av det offentliga samråd som genomförts och av konsekvensanalysen. Målet är att främja bildande av särskilda fonder som ger dem möjlighet att agera på hela den inre marknaden.

Nyckelåtgärd 2.

- Fortsätta att underlätta möjligheterna att få mikrokrediter genom EU-instrumentet Progress för mikrokrediter och utveckla detta instrument genom en förstärkning av den institutionella kapaciteten inom ramen för EU:s program för social förändring och social innovation för perioden 2014–2020²³, i syfte att **bättre analysera, uppmuntra och främja utvecklingen av det juridiska och institutionella klimatet för mikrokrediter.**

3.1.2. Utnyttjande av EU-fonder

Erfarenheterna av hur strukturfonderna fungerar bör sammanfattas, utvärderas och diskuteras med de nationella förvaltningsmyndigheterna, för att uppmuntra medlemsstaterna att utveckla ett bredare och effektivare stöd för sociala företag under

²⁰ Europeiska investeringsbanksgruppen.

²¹ *European Social Investment and Entrepreneurship Fund* (ESIEF) som skulle investera i 10–15 verktyg i medlemsstaterna.

²² Ett europeiskt initiativ för mikrokrediter för att främja tillväxt och sysselsättning, KOM(2007) 708.

²³ KOM(2011) 609 slutlig, 6.10.2011.

nästa programplaneringsperiod. Som komplement till detta kommer kommissionen att utveckla en särskild åtgärd för finansiering av sociala företag.

Nyckelåtgärd 3.

- Inom ramen för EU:s program för social förändring och social innovation, föreslår kommissionen **inrättandet av ett europeiskt finansieringsinstrument på 90 miljoner euro som syftar till att underlätta de sociala företagens tillgång till finansiering** för start, utveckling och expansion, genom investeringar i solidariska investeringsfonder som tillhandahåller egetkapitalinstrument och skuldinstrument.

Nyckelåtgärd 4.

- Kommissionen har föreslagit ett uttryckligt införande av **en investeringsprioritering gällande sociala företag inom ramen för Eruf- och ESF-förordningarna från och med 2014²⁴**, i syfte att tillhandahålla en tydlig rättslig grund och möjliggöra för medlemsstaterna och regionerna att ta med målinriktade åtgärder i sina ESF- och Eruf-program för 2014–2020.

3.2. Förbättra synligheten för det sociala företagandet

3.2.1. Utveckla verktyg för att öka kännedomen om sektorn och göra det sociala företagandet mer synligt

Ett av de främsta behov som alla aktörer ger uttryck för är enkel och snabb tillgång till tillgänglig information om sociala företag, så att erfarenhetsutbyte och därmed spridning av bra metoder underlättas. Här handlar det i synnerhet om behovet av att få tillgång till metoder för att utvärdera och bedöma effekten och det sociala resultatet av verksamheten (genom att t.ex. titta på erfarenheterna i vissa medlemsstater som upprättat satelliträkenskaper för insamling av statistik om sociala företag, framför allt kooperativ och ömsesidiga företag). För att möta dessa utmaningar skulle man kunna använda sig av kvalitetscertifiering. Det är också viktigt att främja socialt företagande framför allt bland unga.

Nyckelåtgärd 5.

- **Identifiera bra metoder och reproducerbara modeller** genom att tillsammans med berörda parter göra en fullständig kartläggning av de sociala företagen i Europa, deras egenskaper, deras ekonomiska modeller, deras ekonomiska tyngd, deras potential för gränsöverskridande tillväxt, bolagsformernas och skattesystemens innebörd och villkor samt gällande certifieringsbestämmelser.

Nyckelåtgärd 6.

- **Skapa en offentlig certifieringsdatabas** som gäller sociala företag i Europa, för att förbättra företagens synlighet och jämförelsemöjligheterna.

²⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm

Nyckelåtgärd 7.

- **Främja ömsesidigt lärande och utöka de nationella och regionala förvaltningarnas behörighet** för införande av övergripande strategier för stöd, främjande och finansiering av sociala företag, i synnerhet inom ramen för strukturfonderna, med hjälp av analys, utbyte av bra metoder, medvetandegörandeåtgärder och verksamhet för spridning och nätverksbildning.

3.2.2. *Stärka förvaltningskapaciteten, professionalismen och bildandet av nätverk för sociala företagare*

Sociala företagare, både unga och väletablerade, måste skaffa den kompetens som krävs för en god styrning och för att företaget ska kunna växa. Kommissionen vill därför främja samarbete med andra innovativa företagare och med forsknings- och universitetsvärlden. Det kan ske bl.a. med hjälp av företagsinkubatorer (inkubatorer för nystartade sociala företag). De få erfarenheter som finns på dessa områden förtjänar att stödjas och mångfaldigas. Sociala företagare bör också kunna få råd och stöd från andra företagsledare eller banktjänstemän.

Nyckelåtgärd 8.

- **Skapa en enda flerspråkig elektronisk informations- och utbytesplattform**, eventuellt kopplad till plattformen Social Innovation Europe²⁵ och nätverket ”Enterprise Europe Network”, för sociala företagare, företagsinkubatorer och kluster, sociala investerare och deras samarbetspartner.
- **Förbättra kunskapen om och underlätta tillgången till EU-program som kan stödja sociala företagare**, t.ex. Erasmus, Erasmus för unga företagare, Tempo, Aktiv ungdom 2007–2013 (särskilt ungdomsinitiativ), och Horizon 2020.

3.3. Förbättra de rättsliga ramarna

3.3.1. *Utveckla särskilda europeiskt anpassade organisationsformer som skulle kunna utnyttjas för socialt företagande i Europa*

I granskningen av genomförandet av stadgan för europeiska kooperativa föreningar²⁶ betonades textens komplexitet, och flera alternativ föreslogs för att göra systemet enklare och attraktivt och göra det möjligt att tillgodose de sociala företagarnas behov. Stiftelserna anser ofta att det är svårt att verka inom ramen för den inre marknaden eftersom de skiftande bestämmelserna medför krav och förfaranden som ibland är komplicerade (i synnerhet i skattehänseende). De ömsesidiga företagen, slutligen, ger regelbundet uttryck för önskan att kunna stödja sig på en europeisk stadga, men vissa anser tvärtom att det inte finns något sådant behov.

²⁵ <http://www.socialinnovationeurope.eu/>

²⁶ *Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE)*, 5 oktober 2010, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sce_final_study_part_i.pdf

Nyckelåtgärd 9.

- Beroende på resultaten av samrådet med berörda parter, **lägga fram ett förslag om förenkling av förordningen om stadgan för europeiska kooperativa föreningar**, för att stärka dess självständighet i förhållande till nationell lagstiftning och därmed underlätta tillämpningen av stadgan vid bildande av sociala kooperativ.
- **Föreslå en förordning om en stadga för europeiska stiftelser**, för att förbättra stiftelsernas gränsöverskridande verksamhet. Den skulle gälla parallellt med nationella organisationsformer och tillämpningen skulle vara frivillig.
- **Inleda en granskning av situationen för ömsesidiga företag i samtliga medlemsstater** och då framför allt titta på deras gränsöverskridande verksamhet.

3.3.2. Offentlig upphandling

Trots de olika möjligheter som lagstiftningen på området erbjuder anser sociala företag ofta att de ännu möter oproportionerliga svårigheter när det gäller tillgång till offentlig upphandling. Denna situation uppges bero både på EU-regler på området och på nationella bestämmelser som varierar stort mellan medlemsstaterna, där fenomenet med överreglering (*goldplating*) har gjort att det inte alltid varit möjligt att till fullo dra nytta av direktiven om offentlig upphandling. Å andra sidan utnyttjar offentliga myndigheter inte alltid den innovationspotential som finns när det gäller sociala tjänster. I merparten av de svar som kommissionen mottog till följd av sin grönbok om framtiden för den offentliga upphandlingen ansåg man att möjligheten att hänvisa till sociala eller miljömässiga kriterier i samband med offentlig upphandling bättre borde framgå av direktiven.

Nyckelåtgärd 10.

- **Inom ramen för reformen av den offentliga upphandlingen, bättre ta tillvara kvalitetsfaktorn vid tilldelningen av kontrakt, särskilt när det gäller sociala tjänster och hälsotjänster, och undersöka hur arbetsförhållandena för de personer som deltar i den varu- eller tjänsteproduktion som upphandlingen gäller kan beaktas**, under förutsättning att fördragets principer om icke-diskriminering, likabehandling och insyn upprätthålls till fullo.

3.3.3. Statligt stöd

Kommissionen antog den 23 mars 2011 ett meddelande om reform av EU:s regler om statligt stöd avseende tjänster av allmänt ekonomiskt intresse²⁷, vilket kan vara av betydelse för sociala företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Kommissionen förtydligar att den har för avsikt att anta mer diversifierade regler beroende på vilka effekter stöd i form av ersättning för offentliga tjänster får på gemenskapsmarknaden. Kommissionen konstaterar också att vissa typer av sociala tjänster har sina särdrag när det gäller finansieringsstruktur och syften.

²⁷ KOM(2011) 146 slutlig.

Nyckelåtgärd 11.

- **Underlätta tillämpning av reglerna om statligt stöd på sociala tjänster och lokala tjänster.** En sådan förenkling skulle också kunna gynna sociala företag, eftersom de tillhandahåller sociala tjänster eller tjänster som inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna. De förslag till reform av reglerna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som offentliggjordes i september 2011 är kommissionens svar när det gäller målet att förenkla för de sociala tjänsterna och de lokala tjänsterna. Det föreslås en förordning om stöd av mindre betydelse för lokala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och ett nytt beslut som innebär att sociala tjänster på vissa villkor undantas från obligatorisk förhandsanmälan. De nya reglerna planeras antas av kommissionen före utgången av 2011.

4. BORTOM HANDLINGSPLANEN: ANDRA IDÉER ATT DISKUTERA

Vid sidan av de prioriterade åtgärder som beskrivs ovan vill kommissionen få till stånd en diskussion om förslag vars detaljer och form bör undersökas grundligt, framför allt följande:

- Skapa nätverk och möjliggöra erfarenhetsutbyte mellan banker, ofta statliga eller halvstatliga, vars verksamhet helt eller delvis avser finansiering av socialt företagande²⁸, och i det sammanhanget se till att vilande medel (t.ex. avlidna personers oavslutade bankkonton) återförs till det ekonomiska kretsloppet.
- Förbättra tillgången till riskkapital för sociala företag inom ramen för förslaget om ett EU-regelverk för riskkapitalfonder.
- Främja utveckling av socialt företagande bland äldre inom ramen för Europaåret för aktivt åldrande 2012 (ny karriärinriktning eller utveckling av frivilligarbete bland äldre).
- Främja forskningen om det sociala företagandets egenskaper och socioekonomiska effekter och i synnerhet medfinansiera nationella projekt för upprättande av satelliträkenskaper²⁹, för att göra det möjligt att ta med de sociala företagen i systemet för nationalräkenskaper.
- Undersöka möjligheten att ta med nya stödkategorier vid översynen av den allmänna gruppundantagsförordningen, som gäller till och med den 31 december 2013.
- Utveckla utbytet av bra metoder mellan medlemsstater när det gäller anpassning av de nationella skattesystemen till förmån för sociala företag och solidariska investeringar.
- Utveckla utbytet av bra metoder mellan medlemsstater i fråga om behandling av ackumulerat kapital inom sociala företag, i synnerhet ”låsning” av tillgångar (*asset locks*) för att se till att kapitalet stannar inom företaget eller frigörs för att investeras i andra sociala företag.

²⁸ Som exempel kan nämnas Caisse des dépôts et consignations (Frankrike), KfW Entwicklungsbank (Tyskland), projektet Big Society Bank (Storbritannien) och Triodos Bank (Belgien, Nederländerna).

²⁹ <http://www.socialeconomy.eu.org/spip.php?article705&lang=en>

Kommissionen föreslår också att diskussionerna om följande frågor fortsätter:

- Nya strategier för att förbättra tillgången till finansiering och främja dialogen mellan sociala företag och finansinstitut, t.ex. inom ramen för *SME Finance Forum*.
- Med anledning av antagandet av innovationsunionen och Europeiska rådets uppmaning av den 4 februari 2011 om att inrätta ett valoriseringsinstrument för immateriella rättigheter på europeisk nivå, åtar sig kommissionen att undersöka i vilken utsträckning sociala företag skulle kunna få tillgång till vilande patent för att kunna utvecklas.
- Utveckling av handelsplatser (börser³⁰) för sociala företag och upprättande av nätverk dem emellan.
- Möjligheten för sociala företag som gör vinster att ägna sig åt frivilligarbete och ta emot gåvor utan negativa skatteeffekter.
- Behovet av ett en eventuell europeisk rättslig ställning för de övriga formerna för sociala företag som ideella föreningar och/eller eventuellt ett gemensam europeisk stadga för sociala företag. När förslaget om en stadga för europeiska stiftelser väl antagits kommer kommissionen att organisera ett högnivåmöte mellan de berörda parterna i alla sektorer som är involverade i socialt företagande, Europaparlamentet och rådet, i syfte att överväga vilka initiativ som bör tas för att förbättra den rättsliga ramen för sociala företag på europeisk nivå.

5. SLUTSATS

Kommissionen

- lägger fram analyserna och de föreslagna åtgärderna i detta meddelande för samtliga berörda parter, för att gå vidare med den breda dialog som inletts med sektorns europeiska aktörer, och uppmanar samtliga berörda personer att delta i den konferens om socialt företagande och en solidarisk ekonomi som hålls i Bryssel den 18 november 2011 och utgör ett tillfälle för var och en att säga sin mening om detta meddelande,
- uppmanar medlemsstaterna och de lokala och regionala myndigheterna att inom ramen för sina befogenheter stödja och främja utveckling av sociala företag, framför allt genom strukturer för ekonomisk utveckling och handelskamrar, med beaktande av den gränsöverskridande dimensionen hos de partnerskap och initiativ som får stöd,
- uppmanar dem också att utveckla en helhetsstrategi för att främja kapacitetsförstärkning och nätverksbyggande, och att utnyttja privata och offentliga medel och integrera sociala företag i sysselsättningspakter och initiativ för social integration.

³⁰ Efter Brasilien (Bovespa, 2004) och Sydafrika (SASIX, 2006) bildades Europas första sociala börs i Portugal 2008 (Bolsa de Valores Sociais) inom ramen för Euronext Lissabon. Projektet London Social Stock Exchange kan komma att bli verklighet inom några månader.

Kommissionen har för avsikt att

- genomföra sina initiativ i partnerskap med medlemsstaterna, med respekt för subsidiaritetsprincipen och med beaktande av utmaningarna när det gäller ekonomisk och social sammanhållning på lokal, regional och nationell nivå,
- inrätta en rådgivande flerpartsgrupp för socialt företagande som ska undersöka hur de åtgärder som föreslås i detta meddelande fortskrider. Denna grupp skulle, på samma sätt som den rådgivande gruppen för småföretagsakten³¹, kunna bestå av företrädare för medlemsstaterna, lokala myndigheter, organisationer för sociala företagare, bank- och finanssektorn och den akademiska världen.

³¹ Översyn av småföretagsakten (Small Business Act) för Europa, KOM(2011) 78 slutlig, s. 20.